

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук,
доцента Писоцької Леоніди Станіславівни
про дисертацію Доманюк Оксани Михайлівни
на тему «Підготовка майбутніх вихователів до формування доброзичливості
у дітей старшого дошкільного віку»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реформування системи вищої освіти пов'язане з пошуком ефективних шляхів і методів модернізації підготовки педагогічних кадрів нової генерації – особистісно орієнтованих, творчих, з високим рівнем культури, моральності та гуманності, здатних забезпечувати сприятливі умови для розвитку суб'єктів освітнього процесу. Фундамент особистості закладається саме в дошкільному віці. Тому Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки), закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Базовий компонент дошкільної освіти та інші нормативні документи орієнтують педагогів на цілісний особистісний розвиток дитини, визначаючи пріоритети її соціально-морального зростання. Істотною детермінантою розвитку зростаючої особистості є формування її базових особистісних якостей, особливе значення у цьому контексті має доброзичливість.

З огляду на важливість раннього онтогенезу для особистісного зростання, особливої уваги фахівців заслуговує проблема удосконалення процесу підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до педагогічного супроводу формування доброзичливості у дітей передшкільного віку. Ураховуючи ці завдання, авторка обрала актуальну тему дисертаційного дослідження «Підготовка майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку».

Визначаючи закономірності розгляду поставленої проблеми, Оксана Михайлівна Доманюк досить виважено обґрунтувала її важливість та актуальність через визначення суперечностей, що зумовлені визнанням у психолого-педагогічній

науці доброзичливості як важливої умови гуманізації міжособистісної взаємодії у системі «педагог – зростаюча особистість» та формалізацією людських взаємин; потребою сучасного суспільства у педагогах, які готові до спрямування освітнього процесу в русло гуманізації задля формування доброзичливості дітей, починаючи із старшого дошкільного віку та відсутністю чіткості у формулюванні такого завдання в змісті чинних програм фахових дисциплін закладів вищої освіти; об'єктивною потребою в обґрунтованій методиці фахової підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей дошкільного віку та відсутністю належного методичного забезпечення означеного процесу в закладах вищої освіти. У зв'язку з педагогічною значущістю і практичною потребою, представлена до захисту кандидатська дисертація Доманюк О. М., безперечно, є актуальним та своєчасним науковим дослідженням.

Дисертацією чітко та правильно визначено категоріальний апарат – мету, завдання, об'єкт і предмет, у відповідності з яким вибудована логіка структурування змісту дисертації та послідовність здійснення наукової розвідки (виняток становить третє завдання дослідження). На основі ґрунтовного аналізу літературних джерел авторка переконливо доводить, що зазначене питання глибоко не досліджувалося.

У поданій до захисту дисертації уперше розроблено модель підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку, що складається із трьох блоків – цільовий, процесуальний і результативний; а також впроваджено і обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку: збагачення, поглиблення та систематизація знань студентів про сутність, форми, методи і засоби формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку; створення ціннісного середовища засобами доброзичливого спілкування та взаємодії як найвищої моральної чесноти; використання традиційних та інноваційних технологій задля вправління майбутніх вихователів у вміннях інтегрувати доброзичливість у цілісний освітній процес закладів дошкільної освіти. Сформульовані позиції можна назвати новизною, оскільки вони висвітлені «вперше».

Автором розкрито сутність і структуру досліджуваного феномена когнітивний, особистісно-мотиваційний та діяльнісний компоненти, конкретизовано критерії і показники, на основі яких схарактеризовано високосформований, достатній, суперечливий та початковий рівні сформованості готовності майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку.

Варто відзначити обґрунтовану і логічну структуру дисертації О. М. Доманюк: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (палітус 264 найменування) та додатки. Загалом робота проілюстрована 15 таблицями та 18 рисунками, що забезпечує зручність здійснення порівняльного аналізу та результуючих даних. Зміст кожного структурного компонента чітко підпорядкований меті та завданням, матеріал подається логічно, наявні твердження та висловлювання власних позицій автором, зроблено наукові висновки, що слугує підтвердженням належного рівня самостійності наукового пошуку.

Дисертаційне дослідження О. М. Доманюк виконане відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка «Пріоритетні напрямки розвитку сучасної дошкільної та початкової освіти». Результати дисертації отримали широке впровадження у освітній процес зазначеного закладу, а також Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, Хмельницького національного університету, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Вартий уваги матеріал дисертаційної роботи, що присвячений детальному висвітленню діагностики на констатувальному етапі та отриманих результатів. На основі науково обґрунтованого підходу здобувачем визначено критерії і показники досліджуваного явища, що в повній мірі відповідають його структурним компонентам. Про проведену дисертантом експериментально-дослідницьку роботу на належному рівні свідчить представлена ціла система ретельно обраних

діагностичних методів і методик. Оскільки застосовувані методи діагностики доповнювали один одного, вдалося отримати достовірну, правдиву інформацію щодо рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку на практиці, об'єктивувати потребу в подальшій дослідницькій діяльності, визначити її напрями.

Формувальний етап експерименту відображає реалізацію окреслених педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку. З-поміж сильних сторін рецензованої роботи, на нашу думку, доречно відзначити впровадження у практику численних різноманітних методів формування досліджуваного явища, що були спеціально підібрані та адекватні кожному із зазначених етапів. Успішна реалізація поставлених завдань досягнута завдяки налагодженню тісної взаємодії та злагоженості між усіма учасниками експерименту на етапі апробації.

Доречно підкреслити, що достовірність результатів не викликає сумніву, оскільки всі дані експериментально-дослідної роботи статистично обчислені спеціально обраними методами математичної статистики та безперечно підтверджують позитивні якісно-кількісні зміни, що відбулися в експериментальних групах. Означене засвідчує ефективність запропонованих дисертантом педагогічних умов та моделі підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку, а також їх відповідність поставленим завданням та меті дослідницького пошуку.

Слід зазначити, що зміст автореферату повністю відповідає тексту дисертації, охоплює всі її складники. Сутність та результати наукового дослідження відображено у 24 публікаціях автора, зокрема: 9 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому електронному фаховому виданні, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав, 11 – в інших наукових виданнях, 1 – навчально-методичний посібник. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Наведене вище дає підстави для загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Натомість, як і будь-яке наукове дослідження, дисертація О.М.Доманюк дає

простір для висловлення окремих зауважень, уточнень і побажань. Укажемо на них:

1. На нашу думку, необхідно було чітко узгодити формулювання педагогічних умов, оскільки вони означені по-різному у змісті дисертації.

2. У роботі виокремлено чотири рівні сформованості готовності майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку (високосформований, достатній, суперечливий та початковий). Не зовсім імпонують їх назви, варто б притримуватися загальнонаукових визначень рівнів (високий, достатній, середній, низький). Крім того, вважаємо, що необхідно було б подати більш детальну характеристику цих рівнів на констатувальному етапі дослідження.

3. У дисертації зазначено, що більшу увагу в формувальному експерименті приділено студентам, у яких констатовано початковий і суперечливий рівні сформованості досліджуваного феномену. Робота значно виграла б, якби авторка більш чіткіше описала, яким чином диференціювалися впроваджені форми і методи роботи зі студентами різних рівневих категорій.

4. У авторській моделі підготовки майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку визначено напрями дослідження: студенти, викладачі, вихователі закладів дошкільної освіти. На наш погляд, люди – це суб'єкти і вони не можуть бути напрямками, оскільки напрям – це шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища.

5. На нашу думку, варто було б показати динаміку (або кореляцію) результатів сформованості досліджуваного феномену на контрольному етапі експерименту по курсах (2, 3, 4), як це здійснено на констатувальному етапі, що дозволило б підвищити практичну значущість роботи.

Висловлені зауваження і побажання не знижують наукової та практичної цінності дослідження, оскільки мають дискусійний характер, торкаються окремих моментів наукового пошуку та істотно не впливають на значущість дисертаційної роботи.

Дисертація Доманюк Оксани Михайлівни з теми: «Підготовка майбутніх вихователів до формування доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку» є

звершеним, цільним, самостійним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Наукові результати дослідження є особистим досягненням дисертантки. Вони новаторські за змістом, відповідають встановленим вимогам щодо кандидатських дисертацій відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №547 від 24 липня 2013 року "Про присудження ступенів" (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19 серпня 2017 року) та вимог Закону України №1107 від 14 лютого 2017 року про присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.06.04 – теорія і методика професійної освіти.

29 березня 2019 року

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик,
декан факультету дошкільної освіти
Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії



Л. С. Пісочька

начальник відділу кадрів ХГПА

В. М. Барановська

Прикарпатський національний університет
03.02.19 / 175-3
05 04 19